

Taboř

1945 - V LETU JUNAKOV - 1965

DSPB „TABOR“ V ARGENTINI

Vsem članom DSPB „TABOR“ v Argentini sporočamo, da bo redni letni tabor v nedeljo, 21. novembra 1965 ob 10 dopoldne v Slomškovem domu v Ramos Mejía.

Udeležba obvezna.

BOG — NAROD — DOMOVINA!

Starešinstvo

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov — TABOR je last in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor. — Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič. Urejuje uredniški odbor, odgovorni urednik: Adolf Škrjanc, za lastništvo: Ivan Korošec, upravnik: Vencelj Dolenc

— :: —

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. — Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

— :: —

TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticomunists

— :: —

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

— :: —

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 851.546

— :: —

NAROČNINA: Južna Amerika 300 pesov odn. enakovrednost v dolarju. U. S. A. in Kanada 2.50 dolarja letno; Anglija in Avstralija 1 funt šterling; evropske države 2 dolarja

Naročnino pošiljajte na naslov upravnika: Vencelj Dolenc, R. O. de Uruguay 2651, San Justo, Pcia. de Buenos Aires, Argentina

— :: —

Vse dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, Villa Ballester FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina

VSEBINA: Samo pravica — Florijan Slak: Naš umik in naša usoda — Jože Škerbec: Ustica — otok trpljenja — Je to obtožba lastne stranke? — Iz društev: Bili smo na Pristavi — Občni zbor ZDSPB „Tabor“ — Stane Pleško: V senci Dolomitov — Za beležnico — Mnenja in vrenja — Za slovensko zavetišče — Iz pisem — Na uredniški mizi — Tiskovni sklad — Invalidni fond

SAMO PRAVICA

Slovensko domobranstvo iz let revolucije je zasedlo svoje mesto v zgodovini. Nikdo in nič več ga ne more s tega mesta odstraniti. Ostalo bo tja vkaljeno s krvjo dvanajst tisočev naših mrtvih junakov.

Slovensko domobranstvo je v letih revolucije nastalo in dvanajst tisočev naših junakov je dalo življenje, da bi ljudstva sveta živela v svobodi in brez strahu. Slovensko domobranstvo je dalo vzgled. Na pravem mestu. Ob pravem času.

Zato je slovensko domobranstvo naš zgodovinski ponos. Za vse čase

+

Slovensko domobranstvo je v letih revolucije uresničil general Leon Rupnik. Tako je v času največje osamljenosti in osirotelosti narodu vrnil, kar je bilo svojsko njegovega. Ker je poosebil genij slovenskega naroda. Dal je podobo tistemu, kar je slovenski narod nosil v sebi. Iz davnine. Za vse čase.

Brez generala Leona Rupnika ne bi bilo slovenskega domobranstva. General Leon Rupnik je neločljivo vraščen v pojem slovenskega domobranstva. S krvjo mučenca je to zapisal v zgodovino. Za vse čase.

Samo tako razumemo, kadar govorimo o Rupnikovem slovenskem domobranstvu. Je samo pravica.

Kdor je slep za zgodovinska dejstva, tolmači krivično. Kdor noče, ne razume.

+

Je samo pravica: Bilo je Rupnikovo slovensko domobranstvo, ki nas je združilo v letih največje preizkušnje. Takšno domobranstvo pa nam z mučeništvom junakov s svetilnika zgodovine tudi danes in za bodočnost kaže pot, po kateri gremo vsi združeni naproti svobodi:

BOG — NAROD — DOMOVINA

FLORIJAN SLAK

NAŠ UMIK IN NAŠA USODA

(Nadaljevanje)

24. maja je prišel skozi Štajersko in vzhodno Koroško **Jože Tomažin**, doma iz Dobrave pri Dobrniču. Prvi človek, ki je vedel o dejanskem stanju novomeške skupine domobrancev, katero so sestavljale skoro vse postojanke od vasi Občine (Dobrnič) proti vzhodu, pod poveljstvom majorja Stamenkovića.

Vsa skupina se je pomikala proti Štajerski in bila končno razpuščena v Radečah pri Zidanem mostu. Poveljnik in nekatere posamezne skupinice domobrancev in četnikov (**Drago Prijatelj** — iz Marnovega odreda) so si priborile pot preko Štajerske na Koroško, odkoder so bili skoraj vsi vrnjeni in — ubiti. Ostali so se vračali na svoje domove, kakor so pač vedeli in znali. Koliko jih je bilo med potjo zajetih, postreljenih in zmetanih v Savo in Krko, koliko jih je izginilo po gozdovih in kraških jamah, ve samo Bog!

Ostali, ki so prišli domov, so se skrivali, bili ujeti in postreljeni kot skrivači (med njimi je bil tudi moj brat Tone). Nekaj redkih je ostalo živih, bodisi, da so dobili zveze z manj krvoločnimi domačini komunisti, ali pa so se tako dolgo skrivali, da je bila razglašena „amnestija“ (potem, ko so komunisti računali, da so že vse pobili). Slednji so pozneje kot kaznjenci gradili Litostrój in druge projekte.

Pri vsem tem si stavljamo vprašanje: **Kdo je vodil strategijo umi-**

ka? Morda bi bila še najbolj primerna sodba rdečega generala, Črnogorca **Pere Popivoda**, ki jo je izrekel ob padcu Grčarić: da je bil strateg — magarac.

Ali vodstvo in vlada nista imela nobenega načrta za tak slučaj, na katerega bi morali računati, saj so vendar morali vedeti za dejansko stanje? Ali jim nista kralj in njegova vlada povedala, da so gospodje v emigraciji že davno prej zaigrali kraljevino Jugoslavijo?

Da ni bilo dovolj časa potegniti novomeško skupino k ostalim enotam, ne bo držalo. Vojska je bila uradno končana 8. maja in mi smo zapustili Ljubljano v noči od 8. na 9. maj, da so jo rdeči „zmagovito“ zasedli 9. maja.

Ali so zopet pričakovali čudeža, da se bo že nekako rešilo; kakor legijonarji leta 1943 pod odličnim poveljstvom **Vuka Rupnika**? Tedaj je padel Turjak, a Zameško je ostalo. Nekateri so trdili da zato, ker je slednje vodil vojak in ne politiki...

SLUTNJA O VRAČANJU IN VRAČANJE

27. maja. Tiho in nejasno so se začele širiti govorice, da so vrnili v Jugoslavijo vse Srbske dobrovoljce. Eden izmed njih se je rešil na Jesenicah (Ljotičev sin?), kjer je množica vrnjene „pljačkala“, se vrnil v Vetrinje in to povedal. Toda mesto, da bi vso to stvar vzeli resno, so ga

naši temeljito in divjaško pretepli, češ da je komunist in da laže. Pozneje je baje pred gen. Krenerjem — ker se je bal, da ga bodo Slovenci izročili Angležem in oni Titu — zanimal svojo izjavo. Poveljnik je odšel k angleškemu generalu v Celovec, katerega pa ni bilo, ali pa ga ni hotel sprejeti...

Na angleške besede, da naj njimi zaupamo, je prišlo med mnoge pomirjenje. Vseh pa le niso mogle pomiriti. Verovali smo popolnoma v svoje vodstvo in v vse njegove trditve o zvezah z Angleži, kraljem in njegovo vlado v emigraciji. Trdno smo bili prepričani, da se vrnemo z orožjem.

Tedaj nisem mogel razumeti brata Vida (menda sem bil v svojem 19. letu starosti premlad za dejansko presojanje položaja), ki se je že dolgo prej samo bal konca vojne. V Kočevju je imel znanca na Rudniku, ki je deloval na obe strani, in tako mu je zaupal več komunističnih tajnosti. V Vetrinju je bil v štabu divizije za ordenanca njegov velik osebni prijatelj Stane Zaletel. Ta mu je poročal o trenju med poveljstvom. Zaupal mu je tudi, da imajo oficirji v štabu divizije pripravljene civilne obleke, in da se pripravajo med seboj. Stane je še dodal: „Smo zopet na Turjaku?“

Da; bili smo zopet na Turjaku; in to še na mnogo slabšem!

Stane Zaletel je bil doma iz vasi Selee pri Dobrnič in domobranski podčastnik v 61. četi v Kočevju. Bil je vrnjen in zaprt v Kočevju, kjer ga je videla njegova sestra, ki ji je naročil, da naj čez dva dni doma zvonijo mrliču, ker ga bodo ubili. Sestra je izpolnila njegovo željo. Ko je v vasi zvonilo mrliču, je prišel na njegov dom glavni komuni-

stični terencec (zaupnik) za občino Dobrnič Skrun in zahteval pojasnilo, kdo je umrl. Sestra Staneta mu je jasno povedala: „Mojemu bratu zvonilo, ki ste ga ubili v Kočevju... Sama sem govorila z njim v Kočevju in to je njegova oporoka. Brata sem imela rada, da bi za njega dala vse...“

„Bom ugotovil, če je res! Ako ni, pridem nazaj in boš kaznovana...“

Odšel je in se ni več vrnil.

28. maja je odšel prvi transport domobrancev; 4. polk z nekaterimi enotami. V tem polku so bili večinoma gorenjski fantje; zato se je imenoval Gorenjski.

„Vendarle odhajajo iz tega pekla v lepšo bodočnost, v Palmanovo (Italijo).“

Njihov odhod v spremstvu obožanih Angležev s tanki — tedaj ni bilo več Titovcev na Koroškem — po cesti v smeri proti Kotmari vesi in Žihpoljam — torej točno v smer, iz katere smo prišli —, bi moral vzbuditi sumnje. Vodstvo bi vse kakor moralo toliko poznati zemljepisno lego Koroške, da gre smer proti Italiji na zahod in ne jug, pa da so Angleži imeli boljšo cesto Celovec—Beljak ob Vrbskem jezeru in ne po Rožni dolini. Še posebno bi se morali zavedati, da Italija nikakor ni na vzhodu, kamor so odhajali nekateri transporti po cesti Celovec—Velikovec in tam preko Drave na Pliberk.

Zakaj nam niso že ob prihodu v Vetrinje povedali, da nimajo nikakršne zveze ne z Angleži, pa tudi ne s protikomunističnimi Slovenci na zapadu, kjer jih sploh bilo ni?

V nekem zborniku sem celó bral, da je neka važna politična oseba pisala svojemu nekdanjemu sodelavcu,

da se je pri zaveznikih zavaroval samo proti temu, da bi imel karkoli skupnega s tistimi, ki so protikomunistično borbo doma začeli in jo plačali s svojo glavo...

Ko bi to vedeli že ob prihodu v Vetrinje, ali zadnji čas 22. maja, ko so se morali umakniti partizani s Koroške, sem prepričan, da bi se jih mnogo več rešilo.

29. maja je odšel 3. polk; večji del na Pliberk in od tam v Teharje.

Narod se ni mogel pomiriti kljub močni propagandi. Začele so se širiti govorice, da je vse v redu. Patrulje so videle odhajati transporte proti Beljaku. Je-li 3. polk odšel proti Beljaku, ko je bil prodan pri Pliberku? Torej ravno na nasprotnem koncu Koroške? So bile poslane patrulje le pobožne želje nekaterih, ali so bile v resnici poslane? In če so bile, kdo jih je sestavljal? Ne smemo prezreti dejstva, da smo bili preko Drave in da so bila vsa križišča, mostovi itd. pod močno angleško stražo, ki je legitimirala vsakogar. Pri tem ne smemo pozabiti na to, da bi se patrulje v taki situaciji morale premikati z motorizirano hitrostjo, ako bi hotele ugotoviti dejanski položaj. Na drugo, na kar bi ne smeli pozabiti, je to, da bi vsi člani patrulje morali obvladati dobro nemško itd. Skratka; za ta posel bi morali biti izobraženci.

30. maja dopoldne je odšel večji del 2. polka in z njim tudi brat Vid.

Za brata Matijo ni bilo več prostora na kamionu, na katerem je že bil, pa ga je poklical njegov četni poveljnik poročnik Jože Golobič: „Ti greš z menoj, z drugim transportom.“

Tega dne sem se umaknil vežbanju, da sem videl odhod brata. Niti roke si nisva podala; le iz kolo-

ne mi je še zaklical: „Ta mal, kmalu se vidimo...! in: „Bom že pazil, kam grem...“

Odšel je na Področje—Jesenice in še predno se je zavedel, je bil že prodan. Nekdo, ki je prišel domov, je vedel povedati, da ga je še videl v Kranju, kjer so sortirali oficirje in podoficirje od ostalih domobrancev. Med prvimi je šel na morišče. Njegova slutnja se je uresničila.

Po odhodu transporta sem se vrnil v četo. Že od daleč me je pozdravil dnevi: „Vsi, ki ste se umaknili vežbanju (od gladu sem komaj stal na nogah), opoldan na raport po kazni.“

Po kosilu smo se res znašli na raportu. Kar 14 nas je bilo. Nadporočnik Mikuž nam je dal primerno lekcijo, nakar smo morali za kazen pripeljati vodo za kuhinjo od bližnjega mlina. To je bil moj prvi in zadnji raport po kazni in vseh 19 mesecih domobranstva.

Tega dne popoldne ni bilo „zanimanja“, zato sem šel k bratu v 2. polk. Med potjo sem srečal male skupine oficirjev resnih obrazov v tihih, zaupnih pogovorih; pozdravu ni nihče odzdravil.

Ko me zagleda brat, mi že od daleč reče: „Prav, da si prišel. Pravkar sem mislil k tebi — Izdani smo! Vid je imel prav; vse vračajo v Jugoslavijo in tam pobijajo. Ti greš z menoj! Najprej v gozdove, potem domov in tam tako dolgo, da se obrne. Samo živi ne v roke komunistom; vse drugo ni važno! Trenutno ne povej nikomur o stvari, da ne nastane panika, in da Angleži ne obkolijo taborišča; potem bo težko uiti. Ko se znoči, bodo zbori čet in poveljniki bodo sami povedali. Razkropiti se moramo v majhne skupine po trije do štirje in se prebiti v

dolenjske gozdove; tam pa naprej v borbo do konca; kakršnegakoli že.“

Beg iz taborišča

Popoldan je bil dolg kot večnost; in vendar smo se bali noči. Ko je legel mrak na zemljo, sem se vrnil v četo in popravil svoje stvari. Tedaj se je oglasil „Zorin“ (Lojze Hren, doma iz vasi Križe pri Žužemberku): „Štrbenk (kot domačini smo se klicali po hišnih priimkih), greš rad v Italijo?“

„Boš kmalu videl Italijo,“ mu odgovorim.

„Pripravljam se za odhod.“

„Kam se muči? Jutri bo časa dovolj...“

„Lojze, jutri bo prepozno,“ sem izginil iz šotora.

Nisem jim mogel povedati. Bi me razumeli? Me ne bi v prvem trenutku označili za komunista?

Domačini smo se začeli zbirati. Skoraj nobeden ni mogel verjeti, da smo izdani. Drug na drugega se je naslanjal in vsi bi radi čuli samo en izraz: laž!

Jože je hitel. Pripraviti se je treba čim prej; ven, na pot. Ura v vetrinjski cerkvi je morala že odbiti deset, ko je naša trojka izginila v gozdove na južni strani...

Kakor smo izvedeli pozneje, naš je skupina dobričanov hotela slediti in pripeljati nazaj. Tisti fantje so bili vsi vrnjeni in pobiti.

Za to gre zasluga vsem tistim, ki so kljub dejstvu še vedno govorili, da Angleži niso zmožni laži in prevare.

Prav tako ne smemo iti mimo dejstva, da so nas nekateri gospodje iz intelektualnih vrst v civilnem taborišču tisto poslednjo noč nečastno obsojali z izdajalci, komunisti in podobnimi priimki. Mi, ki smo se bo-

rili proti komunizmu, smo bili komunisti in izdajalci, oni pa, ki so čuvali glave za našimi hrbti — junaki.

Nekateri borci od Stične so mi pripovedovali in še danes trdijo, kako so jih nekateri gospodje iz stiškega samostana prištevali med komuniste, ne glede na to, da so se ves čas borili v Vaških stražah in domobrancih. Prav tako mi je pripovedoval Feliks Mustar, kako je hotel spraviti svoj nahrbtnik pri i... gospodu K... in se umakniti pred zadnjim transportom domobrancev, ki so vedeli, kam gredo. Toda g. K... je fanta nahrulil: „Kaj delaš tukaj? Zakaj ne greš tja kot drugi? Ti si komunist, izdajalec.“ Fant je molčal — tedaj je bil star 20 let — pustil nahrbtnik ter brez besede odšel v gozd in danes živi v Kanadi.

Ako hočemo pisati objektivno o Vetrinju, potem se morajo potrkati na prsa tudi nekateri tisti, ki bi danes radi igrali veliko vlogo in bi zopet radi — kot tedaj — solili pamet drugim.

Neizpodbitno dejstvo je, da je bil vsaj zadnji transport nepotreben; in če bi že šel, sem prepričan, da bi bilo njihovo število mnogo manjše, ko bi nekateri, če niso ničesar vedeli, vsaj — molčali!

Poslednja vetrinjska noč! Temni oblaki so zakrivali zemljo. Taborišče so razsvetljevali pastirski ognji; in njem je vrelo kot v panju. Rudi in njegovi fantje so še peli tisto lepo in za vetrinjsko noč tako pomembno:

„Nebo žari in gozd šumi,
skrivnosten spev,
solze in kri...“

Gozd je bil teman. Še pednja nismo videli pred seboj. Padali smo po grapah; vstajali — in naprej.

Nebo se je zjokalo nad usodo vetrinjskih beguncev. Bliski so švigali in grmenje je bobnelo. Ko se je usula ploha dežja, smo prišli do potoka in na most ob revni koči. Pod to samotno kočo, v kateri so spali ljudje sredi pošastne noči, mi je prišel na misel Prešeren s svojim „Krstom pri Savici“. Bo li slovenska vojska našla Črtomira? Ali ga bo mogel pričarati bodoči zgodovinar?

„Kdor hoče vas dočakat temne zore, neproste dni nočem živeti enake, ne branim mu, al' jutra čakati more. S seboj povabim druge vas junake, vas, katerih rama se ukloniti noče; temna je noč in stresa grom oblake; sovražnik se podal bo v svoje kože, le majhen prostor je tja do goščave; to noč nam jo doseči je mogoče.“

Bojim se, da upam zastoj.

Črtomira nismo imeli!

Ob 4. zjutraj smo se prebudili in nadaljevali pot. Prečkali smo cesto in železnico pri Kotmari vasi in nedaleč v gozdu zložili na kup dokumente, slike ter sploh vse, kar bi nas moglo izdati. Tudi moj dnevnik je tam končal v plamenih.

Kam sedaj? Najprej je treba dobiti žvezo z bratom **Jernejem** v Velikovecu. K sreči sem vedel, da se nemško reče: Völkermarkt in **Jože** je vedel, da je mesto na naši strani Drave. Bili smo brez vsakega zemljevida in kompasa in poleg tega je

samo **Jože** razumel nekaj nemških besed. Slovensko Korošci, — razen kakšen hribovski kmet — niso hoteli govoriti. Za cilj smo si izbrali Dravo. Hodili smo po hribih in gozdovih in se temu primerno ravnali. Od severa proti jugu, samo malo na vzhod. Pri št. Petru pri Grabštajnu, kjer se Krka (nemško „Gurk“) izliva v Dravo, smo se znašli kot v pasti.

Mostovi čez obe reki so bili zastraženi. Ko se je znožilo, smo se vrnili nazaj ob Krki. Našli smo majhen lesen most, ga prešli, se hoteli ogniti vasi, pa zaradi močvirja ni bilo mogoče. Zato smo se vrnili v vas št. Peter pri Grabštajnu, kjer je bilo polno Angležev. Med njimi smo hodili sredi noči bosí, s čevlji v rokah.

Za vasjo se ponovno obujemo. Previdno hodimo skozi Grabštajn ob avtomobilski cesti, nato jo uberemo proti severu. **Jože** je računal, da moramo prečkati železnico in reko pri Brücklu (Mostiču blizu št. Vida ob Glini), predno je mogoče doseči Velikovec. On je namreč šel za Velikovcem proti št. Vidu ob Glini, odkoder so ga Angleži pripeljali v Vetrinj. Po skoraj celonočnem pohodu smo proti jutru, lačni kakor volkovi, zaspali sredi gozda.

(Sledi)

NISMO SE USTAVILI PRED DVAJSETIMI LETI. — MI GREMO SAMO NAPREJ — DO KONČNEGA UNIČENJA KOMUNIZMA! — V KOLIKOR SE OZIRAMO NAZAJ, DELAMO TO SAMO ZARADI TEGA, DA JASNEJE VIDIMO V BODOČNOST. — NAPREJ TOREJ, BORCI, PO VZGLEDU MRTVIH DOMOBRANSKIH JUNAKOV: ZA BOGA — NAROD — IN DOMOVINO!

Ustica — otok trpljenja

Bratu in prijateljem, ki so po mesecih trpljenja in pomankanja, lakote in šikaniranja, najprej po laški soldateski, pozneje po nemških esesovcih, našli nepoznani grob v kočevskih gozdovih — umorjeni po slovenskih partizanih. Tem junakom iz lepe Loške doline, katerih edini greh je bil, da so bili zavedni Slovenci in odločni protikomunisti, poklanjam te skromne vrstice.

Maja meseca 1942

Po začasnem umiku italijanske vojske so Loško dolino zasedli partizani. Uvedli so splošno mobilizacijo, kateri pa se večina mož in fantov ni odzvala.

Partizani so v tem času obkolili mojo rojstno vas Nadlesek z namenom, da najdejo orožje in strelivo. Ker niso našli nič, so zagrozili, da bodo odpeljali Janeza Okoliča, Janeza Ravšlja in Janeza Škerbeca, ako ne izročé orožja.

Čez nekaj dni smo zvedeli, da pridejo zopet partizani in da bodo nastopili s silo. V negotovosti se je našlo nekaj odločnih fantov in sklenilo, da se umaknejo v gozd.

Tako se je v majskem večeru zbralo v Nadleški gmajni okrog štiri-deset mož in fantov; nekateri z orožjem, večina pa brez njega. In Nadleške gmajne smo poslušali brnenje avtobusa, s katerim so se partizani pripeljali v vas. Ker zopet niso nikogar dobili, so zagrozili domačim, da bodo že pokazali „beli gardi“.

Tako so začeli partizani z grožnjami proti tistim, kateri so bili drugačnega mnenja.

V tistih dneh strahu in negotovosti so 5. junija 1942 ob njih ponoči obkolili italijanski vojaki in fašisti vasi Dane, Podcerkev, Nadlesek ter Stari trg in pobrali vse moške. Ker je bil ravno prvi petek, so odpeljali celó iz farne cerkve fante iz Viševka in Vrhnike. Odvedli so nas močno zastražene preko Javorniških gozdov, nas v Otoških dolinah naložili na kamione ter nas odpeljali v fašistovske vojašnice v Neverke.

Neverke pri Košani junija 1942

Pod strešnim krovom, katerega je sonce neusmiljeno ogrevalo, smo preživelí prvi mesec zaporov na enonadstropnih pričnah. Tolažba, da so nas zaprli za „dva dni“, kot so dejali Italijani našim domačim, je polagoma

kopnela. Prebivalci iz Neverk, primorski Slovenci so baje tiste dni zbrali kruha in sira, da nam pomagajo, pa so jim fašisti zabranili vsak stik z nami.

Zadnjo nedeljo v juniju so nas posebno močno zastražili. Pričakovali so napad „upornikov“, kateri so nas hoteli osvoboditi. Prvi dni meseca julija so nas močno zastražene prepeljali v vojašnice v Hrastje pri št. Petru na Krasu.

Hrastje pri št. Petru na Krasu

Mesec dni smo čakali, kaj bo z nami.

V tistih dneh smo zvedeli, da so partizani ujeli ranjenega Janeza Kandareta iz Dan, ki se je z nami umaknil v Nadleško gmajno. Ranjenega Janeza, ki se je ob italijanski obkolutvi vasi Dane skrtil, so partizani po strahotnem mučenju umorili v Markovem hribu.

Zvedeli smo tudi, da so Italijani pobili okrog 200 ljudi po Loški dolini, požgali vasi in izvajali strahotne represalije nad prebivalstvom.

Končno so nas začeli zasliševati; po dvakrat, nekatere po trikrat.

Ko sem prišel na vrsto, so me odvedli v pisarno, kjer se je nahajala četvorica: trije v uniformah in civilist — Kalabrež, za katerega so dejali, da je „hipnotizer“ in kateri je dobro obvladal slovenščino. Moral sem sestti naproti „hipnotizerja“, ki je vzel moja kolena med svoja. Tenente, katerega je glas izdajal za goriškega Slovenca, me je začel izpraševati. Drugi, sargento, je tipkal.

Ko so prešli formalnosti o mojih podatkih, me je vprašal tenente: „Ali si nosil orožje?“ Obrnil sem se proti njemu in odgovoril: „Ne.“

Takrat me je udaril „hipnotizer“ po licu in zavpil: „Mene glej v oči!“

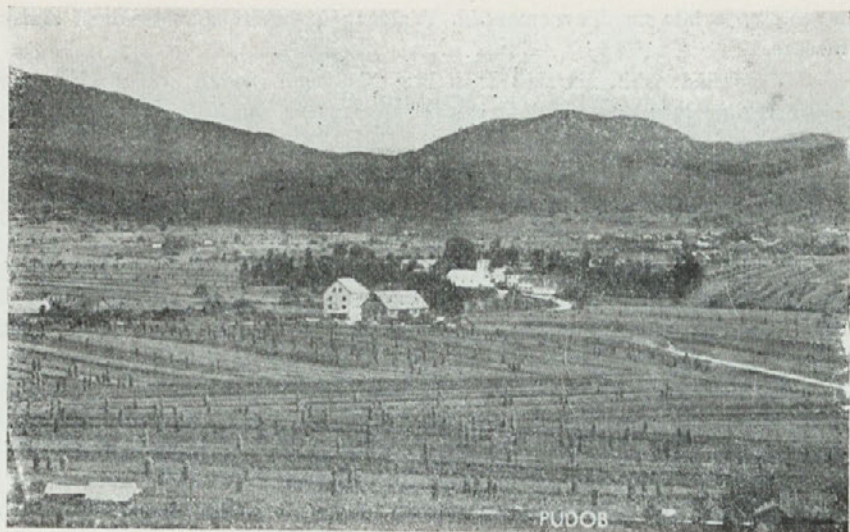
Ker na podobna vprašanja nisem odgovarjal njim po volji, me je vzel v roke tretji vojak — boksar. Ta me je dobro premikastil. Nato so me znova zasliševali.

Ko se je vse končno nehalo, so me odvedli v drugi del vojašnice, kjer so se nahajali moj brat in drugi prijatelji, katere so že prej zaslišali. Ko so nas vse zaslišali, so nas zopet zaprli in močno zastražili na podstrešju. Spali smo na cementnih tleh.

Po mesecih životarjenja je koncem septembra 1942 prišel „hipnotizer“ Kalabrež. Prebral je listo tistih, kateri ostanejo. Bilo jih je dober ducat; za vse druge, okrog sto, je pa naznanil, naj se pripravimo za pot, da bomo kot „politični“ osumljenci odpeljani za nedoločen čas na otok Ustica pri Siciliji.

Dali so nam nekaj hrane, nas močno zastražene odvedli na postajo št. Peter na Krasu in odpeljali preko Italije in Sicilije v zapore v Palermo.

Oseminštirideset ur so pele železniške tračnice. Ustavili smo se samo drugo noč v Mesini na Siciliji, ker je bil letalski alarm. V veliki višini so

Fudob bo ostal v naši zgodovini časten mejnik slovenskega poštenja proti organiziranemu komunističnemu zločinu. Značilne ostrnice so simbol mrtvih junakov, katerih ideja nezadržno kipi iz slovenske zemlje. Zakaj umrli so za
Boga — Narod — Domovino

letela zavezniška letala. Na stotine žarometov je tipalo po nebu, in s streh so bruhale strojnice. Po napadu smo takoj nadaljevali pot. Po desetih urah so nas zapeljali s kolodvora na zaprtih avtobusih v jetnišnice v Palermo.

Palermo — Sicilija

Odvzeli so nam vse; celo jermene na čevljih. Po treh tednih so nas začeli prepeljevati v skupinah na okrog 60 km oddaljeni otok Ustica. Mene je doletelo, da sem šel s predzadnjo skupino. Vkrkali so nas na majhen parnik in po štiriurni vožnji smo dospeli do otoka.

Ustica

Ustica ima okrog 7 kvadratnih kilometrov površine. Vse prebivalce so konfirirale fašistične oblasti. Zato so bili „po kazni“ na otoku civilni agenti, policaji, karabinerji; celó guverner otoka. Vseh konfinirancev je bilo okrog 3000; od teh okrog 700 Črnogorcev. Drugo je bila mešanica vseh mogočih narodnosti. Slovencev je bilo že nekaj na otoku; večina so bili Primorci.

Našo skupino so dodelili v posebni „kameron“.

Začelo se je enolično življenje. Obiranje uši, katerih je na otoku kar

mrzoleto, je bilo na dnevnem redu. V mrazu in lakoti smo preživeli zimske mesece.

V pomladanskih majskih dneh leta 1943 smo gledali zračne bitke med zavezniškimi letali in nemškimi lovci. Nemci so vozili z avioni preskrbo Rommelovi armadi v Tunisu preko otoka.

Tiste dni so zavezniki potopili ladjo, katera je vozila preskrbo na otok. Ker so z isto ladjo vozili tudi pitno vodo, smo ostali brez vode. Tako se je lakoti pridružila še žeja.

V tistem času je zbolel za krvavo grižo prijatelj **Lojze Bavec**. Prepeljali smo ga v ambulanto, kjer mu pa niso mogli nič pomagati. Ko je čez tedne prišla druga ladja, smo preprosil guvernerja, da je tudi Baveca poslal v bolnišnico v Palermo.

Ivana Modica iz Podcerkve so zasačili, ko je domačinom kradel vodo iz kapnice. Za kazen in ostalim za vzgled so mu karabinerji vtaknili v usta kos soli in s cevjo brizgali vodo v usta, da je bil napet kot sod. Nato so ga slekli in ga z vrečami, v katerih je bil pesek, tolkli po trebuhu.

Junija 1943 je življenje na otoku postajalo vedno bolj napeto. Na otoku so se izkrcali nemški vojaki ter vrh otoka postavili radijsko oddajno postajo. Tiste dni smo dobili na Ustico tudi skupino zapornikov iz jetnišnice v Palermu. Mesto je doživelo nekaj množičnih bombardiranj, katera tudi jetnišnicam niso prizanesla. Grozen je bil pogled na te ljudi, ki so nosili progaste jetniške obleke. Nekateri so bili po dvajset, tudi po trideset let v zaporih. Mednarodni kriminalci so se tudi na otoku izkazali. V nekem pretepu so nekomu z nabrušenim žličnim ročajem prerezali grlo. Pretepi za pomarančne olupke, bobove lupine in ribje kosti so bili na dnevnem redu.

V to čudno, grozničavo negotovost je v drugi polovici junija 1943 padla novica: „Pripravite se za odhod.“ Vkrkali so nas na krov petrolejske ladje in nas po desetih mesecih bivanja na otoku prepeljali v Palermo.

V Palermu, ki so ga prejšnji večer zavezniki zopet bombardirali, je še gorelo, ko so nas med ruševinami zastražene vedli v jetnišnico. Zaprli so nas v samične celice, kjer so nas napadli milijoni sestradanih stenic, da nismo zatisnili očesa.

Končno so nas zopet natrpali na vagona in poslali v **Padovo** v internacijsko taborišče. To se je zgodilo dobrih štirinajst dni pred zavezniškim izkrcanjem na Sicilijo.

Padova 1943

V Padovi smo dočakali osmi september in italijansko kapitulacijo. Devetega septembra so nas obkolili Nemci, nas zopet natrpali na vagona in po večdnevnem križarjenju po Srednji Evropi pripeljali v Zagreb, nato pa v Ljubljano, kjer je skupina Ložanov stopila v domobranske vrste.

V času, ko je bila naša skupina v zaporih in internaciji, je bila zaradi

Domobranci iz Loške doline, bivši interniranci fašistične pravice na otoku Ustica so nam pustili v svetel spomin to zgodovinsko sliko na kateri so zbrani z leve na desno: Dominik Truden, Anton Sterle, Janez Škerbec, Ludvik Gregorič, Alojz Ravšelj, Jakob Koren in Franc Sterle. V Kočevskem Rogu počivajo njih kosti; komunističnim zločincem v večno sodbo, Loški dolini v slavo, zakaj padli so za Boga — Narod — Domovino.

partizanskega terorja nad prebivalci v Loški dolini organizirana Vaška straža.

Italijansko kapitulacijo 8. septembra 1943 je doživela posadka v Pudobu. Bila je razdeljena na dva dela. Del na enem koncu Pudoba se je predal partizanom, ki so dali besedo, da se ne bo nikomur nič zgodilo. Po predaji so partizani obljubo prelomili in v Kozlovski jami pobili več fantov in mož; med njimi poveljnika Skalarja. Drugi del posadke pod vodstvom Kremžarja na drugem koncu Pudoba je naredil izpad in se prebil čez Cerkniško dolino do Rakeka, kjer so fantje stopili k domobrancem. Kremžar je pozneje padel s pesnikom Balantičem v Grahovem.

Loška dolina, ki je bila vse do oktobra 1944 zavetišče partizanskih brigad (na Nadleškem polju so imeli letališče, od koder so vzpostavili zvezo z Italijo) je dala okrog 200 domobrancev. Možje in fantje, kmečki sinovi in delavci so izpričali svoje mišljenje v idealih: Bog — Narod — Domovina — in za to prepričanje tudi dali svoja življenja.

Slava mrtvim junakom!

Je to obtožba lastne stranke?

(Uvodnik „Klica Triglava“, št. 314, julij 1965)

Nikakor ni jasno, zakaj je g. dr. Miha Kreku, na položaju, ki ga zavzema v slovenski politiki, vzelo več kot dvajset let, da je dognal, da so v Ljubljani na poveljstvu Slovenskega domobranstva dobili njegovo sporočilo iz Italije koncem leta 1944, da utegnejo zavezniki vrniti domobrance Titovim komunistom, če jih dobijo v roke v domobranskih formacijah in uniformah. Človek bi mislil, da so si slovenski politiki vsaj prva leta, ko so v glavnem živeli v Italiji, izmenjali vse take informacije in poskrbeli, da so vsaj med seboj razčistili vprašanje tako življenjske važnosti, kot je bila prisilna vrnitev domobrancev. Pa menda vendar niso tista leta samo tarokirali!?

Četudi se je g. Miloš Stare, glavni posrednik zveze slovenskih politikov z dr. Krekom, tisti medvojni čas že skrival, je vendar moral pooblastiti nekoga, da je zanj sprejemal nad vse važno dr. Krekovo pošto: in jo posredoval strankinemu načelstvu in preko tega tudi Narodnemu odboru za Slovenijo. Vprašanje zdrave pameti je vendar, da bi bil tak postopek edino pravilen in da bi poveljstvo Slovenskega domobranstva po tej poti tudi prejelo dr. Krekovo sporočilo. Če pa to ni bilo tako, potem pa je treba pojasniti, zakaj ne. Nekaj nedoumljivega je namreč, da bi dr. Krek obvestil o tako važni zadevi poveljnika Slovenskih domobrancev, ne bi pa o tem obvestil tudi svojih strankarskih prijateljev v Ljubljani. Sam piše zdaj, da je bilo njegovo sporočilo „osebno“ izročeno na poveljstvu. Ker si ne moremo misliti, da bi g. dr. Krek ob tem obšel predstavnike SLS v Ljubljani, odnosno da bi poslal posebnega kurirja samo na poveljstvo, smo mnenja, da je stranka v domovini vedela, kaj preti domobrancem. Če tega ni vedela, potem je dr. Krek vsaj moralno obvezan pojasniti ta primer.

Toda nekatere bistre glave v Ljubljani so že poleti 1944 mislile tudi v možnosti nasilne predaje in so zato sklenile nekak dogovor, da bi se domobrance prevedlo v ilegalo, kjer bi tudi imeli večjo svobodo akcije. Popolnoma irelevantno je, če jih je ob tem vodil še kak drug, morda celo močnejši razlog. V duhu dr. Krekovega pisma bi se dalo sklepati, da bi mogla biti taka kombinacija, če bi se izvedla, rešilna. Ni izključeno, da je to rešilo 15.000 vojakov v Italiji.

Iz dr. Krekovega članka je jasno, da je polkovnik Krener vedel za možnost vrnitve. Si je mogoče misliti, da je to prikrival politikom, ki so ga postavili na položaj poveljnika Slovenske narodne vojske? Kakšno vlogo je torej mož potem igral na Koroškem, ko je prišla vest o vračanju? Vlogo tepca ali izdajalca? Če že ni bilo mogoče več rešiti prvega

Bili smo na Pristavi

Ker se je proslave 20. obletnice vetrinjske tragedije, ki se je vršila dne 12. in 13. junija na Pristavi pri Clevelandu, udeležilo tudi zelo veliko Slovencev iz Kanade (bilo nas je blizu 50), je prav, da tudi od nas kdo napiše svoje vtise.

Čeprav je po Clevelandu nekaj vrelo, je udeležba prekosila vsako pričakovanje prirediteljev. Svobodna slovenska emigracija je ponovno dokazala, da v njej misel na pomorjene domobrance še vedno živi kot pred dvajsetimi leti; potrdila pa je tudi, da odločno stoji za Taborom, ki je to proslavo organiziral.

Že v zgodnjih popoldanskih urah v soboto so začeli prihajati ljudje iz vseh krajev Amerike in Kanade. Priprave so bile velike, navdušenja še več.

Takoj prve točke programa: dviganje zastav in prižiganje spominjskega ognja — so udeležence v duhu popeljale na vsa strašna morišča po Sloveniji, kjer so pred dvajsetimi leti padali naši soborci. Nekaj posebnega je bil tudi nagovor duhovnega vodje Tabora, č. g. Franca Gabra, ki se ni bal spregovoriti o pomorjenih in o veličini njihove žrtve. Zares odločna in jasna beseda, kakršnih v svobodnem svetu vedno bolj pogrešamo! Častitemu g. Gabru v imenu vseh vse priznanje in zahvala.

Za vedno nepozaben bo ostal nočni prizor ob bazenu. Prostor je bil za to priliko zelo posrečen; še bolj pa recitacija iz Kalinove ČRNE MAŠE in spremljava na traku, ki je tako slovesno vpadla v temo in gozd v ozadju. Vsaj zame je bilo zelo pomembno, da so ob teh veličastnih in žalostnih besedah pred temnim drevjem ves čas mežikale kresnice, kot da so duše prihajale k nam iz Teharja in Roga...

Višek sobotnega programa je bila baklada od bazena do treh najbolj žalostnih postaj — Vetrinja, Teharja in Kočevskega Roga. Dolge vrste luči so mrtvim junakom dajale čast in dolžno spoštovanje, žesar beseda ne more dati; vmes pa je hlipala molitev rožnega venca. Bilo je lahko lepo in zbrano moliti. Ob vsaki postaji je bila kratka recitacija, kateri je sledil

ali drugega transporta, potem bi se dalo rešiti vsaj vse ostale. G. dr. Krek je moralno obvezan, predvsem do svojcev vrujenih domobrancev in do preživelih borcev, da podrobneje pojasni ta vnebovpijoči primer.

govor duhovnega vodje, vsak zajet iz trpljenja naših bratov, v nauk nam živim. Ob zadnji postaji so začele dogorevati bakle; prav kot so slovenski možje in fantje dogorevali po ječah in moriščih.

Velik poudarek nedeljskemu programu je dal slavnostni spreved 86 avtomobilov, ki je z razvitimi zastavami in prižganimi lučmi pripeljal iz Clevelanda na Pristavo. Na Pristavi je bilo tedaj že veliko ljudi, med katerimi so mnogi prečuli noč kar tam. Pri kapelici se je vse trlo. Potem je od bližnje hiše prikorakala še četa bivših domobrancev; na čelu so trije rešenci iz jam nosili venec rdečih nageljev ter ga položili v spomin mrtvim. Sledila je sv. maša, ki je bila zame doslej najlepša maša, saj je bila darovana za tiste, ki so za Boga, za slovenski narod in domovino — pa tudi za nas darovali svoja življenja. Obhajanja kar ni bilo konca. Upani si reči, da je bilo zbranih nad 1.500 ljudi; morda več. Škoda le, da je bilo še nekaj pogrešanih; sramota pa je tudi, da naši „poročevalci“ o tej edinstveni proslavi nimajo kaj poročati.

Prav tako dobro je bilo obiskano tudi slavnostno zborovanje, ki je sledilo popoldne. Tu je bil zbran svoboden narod, tisti, ki je nekoč trpel in tega trpljenja pozabiti ne more. Med temi so bili zastopniki prav vseh naših organizacij po Ameriki in Kanadi; med nas je prišel tudi zastopnik iz Buenos Airesa v Argentini, g. Holy, in nam prinesel pozdrave tamkajšnjih soborcev. Prebrane so bile pozdravne brzojavke; o naših junakih pa je spregovoril predsednik ZDSPB Tabor inž. France Grum iz Rochestra. Pesmi Kočevski Rog je sledila recitacija g. Milana Pavlovčiča, nakar smo spet odšli h kapelici, kjer smo s petimi litanijami zaključili proslavo.

Ni ga bilo med nami, ki bi s te komemoracije ne odšel prepričan, da smo svojim padlim izkazali spoštovanje, ki jim gre, in tako vsaj malo odtehtali zasramovanje, s katerim rdeči režim doma prav te dni onečašča njihov spomin.

Stane Pleško

ZDSPB „Tabor“. — Kot smo že v 10. številki Tabora poročali, je bil 4. septembra 1965 9. redni občni zbor ZDSPB „Tabor“. Danes objavljamo sestavo novega odbora in pa resolucije, ki jih je občni zbor sprejel, v prihodnji številki bomo pa podali še poročilo predsednika inž. F. Gruma.

Sestava novega odbora:

Predsednik: France Grum
Prvi podpredsednik: Ivan Korošec
Drugi podpredsednik: Jože Lekan
Tajnik: Pavle Borštnik
Pomožni tajnik: Jože Odar

Blagajnik: Ivan Hočevar
Tiskovni referent: Stane Pleško
Upravnik „Tabora“ v ZDA: Zdravko Novak
Socialni referent: Branko Pogačnik

Zgodovinski referent: Jakob Planinšek

Pomožni socialni referent: Stane Lamovšek

Članski referent: Milan Zajec

Odborniki: Marijan Jakopič, Jože Jakuš, Franc Mejač, Tone Matičič

Nadzorni odbor: Florijan Slak, France Dejak, Dušan Dimnik, Ivanka Primožič

Razsodišče: Ivo Šinkovic, Miha Mejač, France Kozina

Duhovni vodja: Rev. France Gaber

Občni zbor Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev „Tabor“ je na svojem zasedanju v Clevelandu v dneh 4. in 5. septembra v Letu junakov 1965 sprejel sledečo

RESOLUCIJO:

Dasiravno je poteklo že 20 let odkar so bili v slovenskih gozdovih zločinsko pomorjeni pripadniki Slovenskega domobranstva in drugih protikomunističnih edinic, ni bila doslej uvedena nikaka uradna ali poluradna preiskava, niti je bil kdorkoli postavljen pred nepristransko sodišče, da se tam zagovarja za svoje sodelovanje pri tem zločinu.

Občni zbor Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev „Tabor“ zato izjavlja, da bo zahteval uvedbo nepristranske preiskave zgoraj omenjenega zločina, čim bodo nastopile ugodne politične prilike za to, ter dalje zahteval, da vsi krivci, vkolikor bodo še dosegljivi, pridejo pred nepristransko sodišče.

V zvezi z gornjo odločitvijo, občni zbor Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev „Tabor“, nadalje izjavlja, da ne more priznati in ne bo priznal nikakega zakona, ki bi krivce tega zločina avtomatično odvezal vsake odgovornosti za ta zločin, ako ne bodo postavljeni pred sodišče v nekem določenem roku po izvršenem zločinu.

V Clevelandu, Ohio, 4. septembra v Letu junakov 1965.

Delegati krajevnih društev Slovenskih protikomunističnih borcev „Tabor“ iz Združenih držav Amerike, Kanade, Argentine in krajevnih poverjeništev iz Evrope, zbrani na 9. rednem občnem zboru Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev „Tabor“, v Clevelandu, 4. septembra v Letu junakov 1965,

UGOTAVLJAJO:

1. Reorganizacija Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev v Zvezo društev slovenskih protikomunističnih borcev „Tabor“, izvršena na izrednih občnih zbora krajevnih društev v jeseni leta 1964, in potrjena na

8. občnem zboru Zveze v Torontu, Kanada, dne 9. septembra 1964, je povsem dosegla svoj namen. Iz poročil odbornikov glavnega odbora in krajevnih predsednikov odnosno poverjenikov, je razvidno, da se je v organizacijo vrnila sloga in tisto medsebojno zaupanje in sodelovanje, ki je potrebno za uspešno delovanje vsake organizacije.

Članski sestanki, družabne prireditve krajevnih društev, zlasti pa veličastna proslava 20-letnice Vetrinjske tragedije v Clevelandu dne 12. in 13. junija v Letu junakov 1965, pa so tudi pokazale in dokazale, da je to reorganizacijo popolnoma razumela in odobrila tudi večina slovenske zamejske javnosti.

2. Organizacija je nadalje uspešno preživela vse številne napade, ki jih je bila deležna v tem času in dostojanstveno, brez omahovanja vztrajala na poti, ki so ji jo začrtali njeni ustanovitelji pred desetimi leti. Občni zbor nadalje ugotavlja, da je reorganizacija ZDSPB v ZDSPB „Tabor“ posledica in ne vzrok splošnega razpoloženja slovenske emigracije.

Na podlagi gornjih ugotovitev in ohrabreni z dosedanjimi uspehi, delegati 9. rednega občnega zbora ZDSPB „Tabor“, v imenu članstva, ki ga predstavljajo,

IZJAVLJAJO:

1. Zveza društev slovenskih protikomunističnih borcev „Tabor“, bo tudi v bodoče vztrajala na svoji dosedanji poti ter med slovenskim življenjem v tujini vršila svoje poslanstvo, kot ji ga narekujejo njena pravila in spomin na pomorjene brate ter padle žrtve komunistične revolucije v Sloveniji.

2. Zveza društev slovenskih protikomunističnih borcev „Tabor“, se bo tudi v bodoče izogibala vsaki javni polemiki s katerokoli drugo organizacijo, smatrajoč, da so njeni nesporni uspehi v preteklem letu, in uspehi na katere upravičeno upa tudi v bodočnosti, najboljši odgovor na vse izpade s katerekoli strani.

3. Zveza društev slovenskih protikomunističnih borcev „Tabor“ je organizacija, namenjena vsem nekdanjim borcem proti komunistični tiraniji v Sloveniji, brez ozira na njihovo preteklo ali sedanjo politično orientacijo, in brez ozira na vojaške formacije, v katerih so se borili. V svojem krogu pa združuje tudi vse tiste Slovence, ki so in še nasprotujejo komunistični ideologiji, kakor tudi vse tiste Slovence, ki vsled mladosti niso mogli aktivno poseči v dejansko borbo proti komunizmu v letih 1941—1945. Članstvo v organizaciji je zato odprto vsem tem Slovencem, če se pridružijo z iskrenimi nameni, da sodelujejo pri delu organizacije in izpolnijo ostala določila zvezinih Pravil.

4. Zveza društev slovenskih protikomunističnih borcev „Tabor“ je popolnoma nepolitična organizacija in se ne spušča v kakršnekoli razprave o

pretekli, sedanjí ali bodoči politični opredelitvi Slovenije. Organizacija spoštuje osebno mnenje vsakega od svojih članov na tem področju, dokler to delovanje ne moti delovanja organizacije same kot take, katere edini cilji so: ideološka borba proti komunizmu, skrb za invalide, vdove in sirote, ter zbiranje zgodovinskega gradiva o revoluciji v Sloveniji.

Občni zbor ZDSPB „Tabor“ se tem potom slovenski javnosti iskreno zahvaljuje za vso pomoč in naklonjenost ter obljublja, da bo organizacija tudi v bodoče delovala v skladu s svojim geslom

Bog — Narod — Domovina!

V Clevelandu, Ohio, 4. septembra v Letu junakov 1965.

Delegati Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev „Tabor“, zbrani na 9. rednem občnem zboru Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev „Tabor“, ki se je vršil dne 4. septembra, v Letu junakov 1965 v Clevelandu, Ohio,

OBSOJAMO

članek, ki ga je objavil g. Miha Krek v Ameriški domovini št. 114, str. 2, z dne 11. junija 1965 pod naslovom „Ob življenjskem jubileju Miloša Stareta“, v kolikor zadeva Vaške straže in Slovensko domobranstvo.

Objavljen na predvečer komemoracije 20-letnice vetrinjskega pokolja in spomina vseh slovenskih protikomunističnih žrtev, ta članek globoko žali spomin vseh padlih in pomorjenih slovenskih protikomunistov v letih revolucije 1941—1945 ter podcenjuje in omalovažuje pomen, veličino in junaštvo vseh slovenskih protikomunističnih borcev, ki so dali svoja življenja v borbi proti brezbožnemu komunizmu, da bi Slovenija ostala svobodna, v družini ostalih demokratičnih narodov na svetu.

G. Miha Krek, ki se je ves čas slovenske revolucije in okupacije nahajal v inozemstvu, je s tem člankom nakazal, da ne pozna dejanskega položaja in razmer, ki so vladale v tem času v Sloveniji, in da ne ve za prave vzroke in razloge, zakaj so nastale Vaške straže in Slovensko domobranstvo.

Prosimo in svetujemo g. Mihi Kreku, da se drži nasveta, ki ga je dal v svojem krožnem pismu „Med prijatelji“ pod naslovom „Spori... spori... spori...“. Če iz kateregakoli razloga ne more korakati po naši poti, potem naj s svojimi nepremišljenimi izjavami in članki ne žali oseb in organizacij, ki jim je spomin na pomorjene soborce najsvetejše izročilo naše dobe. Ta spomin pa je vzvišen nad vsako strankarsko politiko.

V Clevelandu, Ohio, 4. septembra v Letu junakov 1965.

Opomba ZDSPB „Tabor“: Ta resolucija je bila poslana „Ameriški Domovini“, pa je ni hotela objaviti.

V SENCI DOLOMITOV

(Nadaljevanje)

Pomenljivo je pogledal Berta, češ: ali se še spomniš, kako si me prosil, naj pomagam?

„Bog lonaj, Janez! Hvala Bogu, da so le zunaj,“ je bil hvaležen Bert.

Logarjev je zmagoslavno prikimal. Ni se pa pustil motiti v svojih mislih.

„Ni šlo lahko,“ je nadaljeval, kot da bi preslišal zahvalo, ki mu itak ni nič pomenila. „Prekleti Lahi so jih dolžili uporništvu. O izpustitvi še slišati niso hoteli.“

„Dobre ljudi imamo, ki jim to trobijo v ušesa,“ je naravnost rekel Smodin.

„Naj bo že tako ali tako; — samo da so fantje spet doma,“ je bila Bertova mama vsa zadovoljna in srečna. Njene oči so bile takoj polne solza.

„Kako, da so jih nazadnje vendarle pustili domov?“ je hotel vedeti Bert sam.

„Da so jih izpustili — to praviš ti! Toda...“

Kmetje so stopili bliže, da bi slišali skrivnost. Tudi študenta in mama so primaknili glave.

„...resnica je čisto drugačna. Vsi veste, da sem bil dostikrat pri Italijanih. Zaupali so mi vse. Danes mi je to poznanstvo in zaupanje prišlo prav. Sinoči sem zvedel, da bodo vsi priprti poslani v internacijo; nekateri bi morali iti med talce... Tedaj sem se takoj odločil, da jih rešim; čeprav v svojo nesrečo. Izmaknil sem oficirsko obleko in danes zjutraj, ko je oficirska baraba še spal, odšel na postojanko. V pisarni sem pograbil imenik in stopil k stražarju ter mu ukazal, naj fante takoj izpusti...“

„Ti si pa tič!“ je zmajeval Bert.

„Veliko si upaš!“ je dodal Smodin, ki kar verjeti ni mogel, da je to res. „Če te dobe, te bodo počili kot mačka.“

„Misliš, da polentar ve, da sem bil to jaz? Kaj še! Še sanja se mu ne. Imen tudi nima; zato naj bodo fantje brez skrbi; samo doma naj se drže.“

Še preden se je okrenil, je Bert že prinesel slivovke in jo natočil vsem po vrsti. „Pijte, možaki, na Janezovo zdravje!“

Janez se je zavedel, da mu gredo stvari v klasje bolje, kot si je upal misliti...

*

Ob istem času je za Novakovima prilezel Brivčev Rajko. Ker ju ni dobil doma, je odšel za njima k Potokarju. Fanta sta se ga ustrašila kot prikazni. Brivčev je to opazil in izrabil za svoj napad. Kar naravnost je začel, kakor je bil naučen:

„No, zdaj sta okusila, kakšni so Lahi. Vse nas bodo zaprli in podavili, če bodo še kaj dolgo tu. Temu se je treba upreti. Ni rečeno, da moramo vsi v gozd, toda kakšno podporo bosta pa tudi vidva dala za partizane, ali ne?“

Novakova sta se spogledala. Nista mogla verjeti, da bi si kdo upal tako naravnost govoriti o teh stvareh. Ali je to zanka ali odkrita grožnja? Nista mu znala prav odgovoriti, ker na tak pogovor nista bila pripravljena.

„Nikar ne premišlujta! Zdaj se je treba odločiti,“ je še naprej silil Brivčev. „Janko, ti, ki imaš že osem semestrov filozofije za seboj, boš že razumel, da je zdaj čas za upor. Vsa Evropa vstaja proti fašizmu in njihovim pomagačem. Naj mar samo Slovenci čakamo?“

Janko je razumel te besede kot izzivanje. Da bi mu takle nepridiprav očital izobrazbo, ga je pogrelo. Postavil se je predenj in dejal:

„Poslušaj, Rajko! Če naju misliš ujeti, je to zadosti podlo od tebe. Čeprav si sosed, ti to v obraz povem. Italijani so nas dolžili dela za partizane, ko nihče ne ve nič o njih. Zdaj pa prihajaš ti in naju siliš v to delo. Ne bova nasedla. Da pa me ne boš imel za strahopetca, vedi: kadar bom zvedel, kaj partizani hočejo, in če bom njihovo delo spoznal za pošteno in pametno, se jim bom pridružil s celim srcem. Dokler pa bo vse zavito v skrivnost in nezaupanje kot zdaj, tako dolgo zanje niti pare. Si razumel?“

„Vsi smo poklicani, da se borimo za svobodo... Tisti, ki se temu odreka, naj se čuva!“ je jezno siknil Rajko in se za korak umaknil.

„Z grožnjami si ne boš pridobil svobode,“ mu je vrnil Zdravko.

„Povedal sem vama, da ne bosta rekla, da nista vedela,“ je mirneje rekel Brivčev in za vratom odšel proti Radni.

Novakova sta gledala za njim kot za rabljem, ki ju je že obsodil in samo še čaka trenutka, da ju umori. Poznala sta njegove misli; vedela sta tudi, kam je vodila njegova pot.

Za hlevom je žuborel potok. Žuborenje se je spreminjalo v pridušen jok.

Nista si upala pogledati v oči. Strmela sta v visoke jagnedi ob vodi, ki so šumele v vrhovih. Ozirala sta se za vojaškimi vozili, ki so

drvela mimo, da bi vsaj v hrupu našla nemir, ki bi použil strah njunih src. Nista ga našla. Bila sta umirjena, pripravljena tudi na smrt.

„Pojdiva domov!“ je dejal Janko vdano.

Zdravku se je zdelo, da je bil to prizvok tistega glasu, ki je nekoč izzvenel na Oljski gori, a ni našel tolažbe. Sledil je bratu preko ceste domov. Tudi tu ni bilo zanju počitka in mru...

*

Po Brezovici je bilo ves dan nekam čudno nemirno. Sumljivi ljudje so se vozili gor in dol po cestah. V glavnem so bili tisti, ki so v tem novem gibanju videli oblast, katera jih bo postavila nad večino, ki se je zbirala okrog fare.

Brivčeva dva sta se neprestano kretala okrog Velkavrha in Kopača. Učiteljev Milan in Pervanjeva Mimi sta pazila, da je na pošti ostalo vse mirno in neopazno. Jurjev Tone je bil v nepretrgani zvezi z Maksom in Logarjevim, ki sta se vrtela po glavni cesti, se včasih za kratek čas umaknila, pa se spet prikazala v župnišču, v šoli ali v Kolaričevi trgovini, ki je bilo poleg pošte. Vsi so delali zelo previdno; kot da je šlo za čisto vsakdanje stvari. Vas ni bila več varna pred budnim očesom neznanega tolovaja, ki je vse to vodil.

Pod noč se je nemirno tekanje še povečalo. Postalo je sumljivo. Najbolj nenavadno je bilo to, da so se pojavili ljudje, na katere nihče ni kaj veliko dal.

Šele z nočjo so se ceste izpraznile. Italijanska patrola se je, kakor vsak večer, pritihotapila v vas in se spet vrnila po glavni cesti proti železniški postaji, kjer je bilo več družčine.

Pri Pervanju in v šoli je luč svetila še dolgo v noč.

Noč smrti

Večer je bil tih kot pred prihajajočo nevihto.

Na vasi so druga za drugo ugašale luči in dajale prostora temi, ki je vsako hišo posebej zavila v strah. Ljudje so prisluhnili skozi okna, da bi uganili in odkrili skrivnosti, ki jih je bila vsaka noč polna. Spali so le napol; vsak šum jih je zbudil in pognal k oknu, od koder so potem ure in ure prežali v temo.

Ko so zeleni vojaki, ki so gobezdali kriče samo zato, da bi si odganjali strah, pri gasilskem domu zavili z glavne ceste, je Brivčev Rajko preskočil ograjo za Novakovo hišo. Splazil se je za hlev, kjer so ob šumeči vodi za Blaževim mlinom že čakali trije oboroženi partizani. Brez besede so mu sledili za Novakov hlev, kjer so polegli v travo. Rajko se je pritisnil pod okno Zdravkove spalnice in čakal, da so v hiši ugasnile vse luči.

Komaj je Zdravko upihnil luč, je Rajko lahko potrkal na okno.

„Nič se ne boj. Nekaj se moramo pogovoriti,“ se je oglasil takoj, ko je prijatelj stopil k oknu.

„Kaj imaš? Brž povej!“ je Zdravko malo nejevoljen sprejel nočnega vasovalca. Še vedno je bil poln strahu, ki mu ga je vcepil zapor.

„Tu ne moreva govoriti; me vidijo na cesti, če stojim pod oknom. Stopi k vratom! Je nekaj zelo važnega,“ je silil Brivčev.

„Zakaj pa ne prideš podnevi?“ je fant še vedno nezaupno ugovarjal.

„Ni časa. Kdo ve, kaj bo že jutri. Pravijo, da bodo Italijani spet izvedli racijo. Kakor hočeš.“ —

Zdravko se je novice o novi raciji tako ustrašil, da je pozabil na vse druge nevarnosti. Še pomislil ni, da bi to mogla biti le zanka prekanjenih krvolokov. V spodnjih hlačah je stopil na prag. Pred njim je stal Rajko, ki je začel na široko razpihovati zlagano novico o novem lovu na fante.

Zdravka je popolnoma prepričal, da je to res. „Ne. Jaz jih ne bom več čakal,“ je Zdravko večkrat zaporedoma ponovil, čeprav ni vedel, kam naj se umakne, da bo varen.

„Kaj pa Janko? On je prav tako v nevarnosti. Če njega dobe, bo šel za talca. Saj veš, kako je bilo v Preserju: šestnajst so jih postavili ob zid... Škoda ga bo... Lahko bi toliko naredil za našo stvar... Pokličí ga, da še njega opozorim, dokler ni prepozno!“

Zdravko je tiho odšel po hodniku v Jankovo sobo. Janko je klečal ob postelji in molil rožni venec. (Sledi)

ZA BELEŽNICO

Odločitev

Kongresniki ZDA so dne 20. septembra 1965 s 312 glasovi proti 53 sprejeli protikomunistično resolucijo, ki za slučaj potrebe predvideva uporabo sile v katerikoli ameriški državi, da prepreči vdor komunizma v katerosibodi državo ameriške poloble.

Če bi kongresniki ZDA z enako zrelostjo nastopili proti pogubonosni politiki predsednika F. D. Roosevelta vsaj še pred 21 leti, danes ta resolucija ne bi bila potrebna. Prihranjena pa bi bila ne samo življenja naših mrtvih domobrancev, ampak tudi sinov ameriških mater, kateri so umirali na Rooseveltov račun v Koreji... Vietnamu... Dominikanski republiki... — In ohranjena bi bila tudi življenja tistih ameriških sinov, ki bodo padli zaradi te — prepozne odločitve...

Mi smo lahko vsak dan samo bolj ponosni, da smo se odločili o pravem času! Hvala in slava našim mrtvim junakom!

Bomo videli...

„Glas“ Slovenske kulturne akcije, ki je izdala Mauserjev roman „Ljudje pod bičem“, je v št. 19-20, 15. 9. 1965, prinesel tudi sledeči odmev:

Tržaška „Mladika“, julij 1965, je objavila poročilo o knjigi Karla Mauserja „Ljudje pod bičem“, drugi del, sicer izpod peresa Martina Jevnikarja. Med drugim pravi: „...ker je vsa knjiga posvečena mrtvim prijateljem s Turjaka za dvajsetletnico, bi pričakovali natančnejši opis Turjaka, bojev, predaje, pobijanja...“

Sedaj bomo videli, če bo tudi to oceno, ki se je ni bala ponatisniti sama založnica knjige, neki J. Kr. v „Svobodni Sloveniji“ prikazal tako kot naše mnenje o istem vprašanju... Videli bomo tudi, če bo neko društvo izdalo manifest, da tudi Martin Jevnikar ne ve, kaj dela...

Če se to ne bo zgodilo, ostane v naših analih samo še en dokaz več, od kod prihajajo strupene sape... Če pa se bo zgodilo, bomo imeli dokaz, kdo dela silo svobodnemu izrazu mnenja...

ZA SLOVENSKO ZAVETIŠČE

Dragi sobojevnik, dragi rojak!

Ko mislimo na veličasten neminljiv spomenik, ki ga bomo postavili ob četrto stoletje mučeništva naših junakov, mislimo tudi na vso našo slovensko emigracijo, ki je morala v borbi za isti cilj in v obrambo istih idealov zapustiti našo drago „slovensko domačijo“.

Tuja zemlja nam je dala kruha za naše žulje; spet so zrasli naši domovi — družinski in skupni. Hvala Bogu in zgradili smo Slovensko hišo — ponos naših prizadevanj, dokaz naše volje, da bomo živeli — Slovenci.

Če bi šlo vse po načrtih in bi med nami ne bilo rojakov in celo družin, ki so osiroteli v nesrečah, nadlogah in boleznih, potem bi lahko dejali: dovolj smo zgradili.

Tako pa nam manjka nekaj, manjka nam „kot“, tisti „izgovorjeni slovenski kot“, kjer bomo našli zavetja v boleznih, v oslabeledosti, v nesreči, v starosti in osamelosti — manjka nam slovensko zavetišče.

In tega bomo zgradili s sodelovanjem vseh rojakov v večem spomin našim junakom in v jamstvo gotove pomoči in toplega doma našim potrebnim rojakom.

BOG — NAROD — DOMOVINA

Spoštovani gospod inženir!

Štejem si v dolžnost zahvaliti se uredništvu „Taborja“, da je vrlemu „Dolenjskemu fantu“ odstopilo prostor za tako topel izliv prijateljskih čustev na grob pok. Matjažu. Iz tega spominskega članka je razvidno, da je avtor dokaj dober psiholog. Poudarjal je svojstvenost Matjaževe narave in otožnost njegovih oči. Le v nečem se je ta vrli „Dolenjski fant“ zmotil. Matjaž ni bil v bistvu družabno bitje, ampak samotar, sila mehak in rahločuten. Kadar so se tegobe le preveč zgostile v njem in je predsmrtna slutnja z vso težo legla nanj, je šel v veselo družbo, da bi med svojimi prijatelji vsaj za nekaj ur našel uteho in pozabljenje. Domov pa se je vračal ves skrušen in potr. „Spet mi je nekdo rekel, da slabo izgledam,“ je potožil. V svojem fantovskem ponosu ni prenesel pomilovanja, ni hotel veljati v očeh sovrstnikov kot hirajoč slabič. Hotel je biti fant od fare, kakor pravilno poudarja „Dolenjski fant“. Šele zadnji dan, nekaj ur pred svojo smrtjo, je vsa bridkost planila iz njega, ko mi je pred odhodom v bolnišnico s presunljivim glasom rekel v slovo: „Atek, ne bodi žalosten, ne jokaj, če nocoj umrem.“

Da se dobri, zvesti prijatelji nesrečnega fanta, ki je prestal tako grozno operacijo, še po smrti spominjajo, je kot hladilen balzam na naše boleče rane. Najiskrenejša zahvala vsem, predvsem pa uredništvu „Taborja“, ki z razumevanjem objavlja tudi stvari, ki niso v neposredni zvezi z domobranstvom. Verjetno uredništvo upošteva, da sem se tudi jaz, oče pokojnega Matjaža, bojeval za iste domobranske ideale, ne s puško — ampak s peresnikom v roki.

Mirko Kunčič

Tortuguitas (Bs. As.), avgusta 1965

Cenjeni gospod urednik!

Vsako številko „Tabora“ komaj pričakujem. To se pravi, da mi jo v glavnem list všeč; je demokratičen, na višku in pester. Zato čestitam Vam in vsem sotrudnikom in dopisnikom.

Nakazal sem naročnino za nazaj in za naprej.

Le včasih me malo moti, da nekateri dopisniki hočejo dati listu več ali manj jugoslovansko lice. Nič ne de; vsak ima pravico izražati svoje mnenje. Vendar je „Tabor“ list in glasilo vseh bivših protikomunističnih borcev. To se pravi slovenskih bojnikov, ne jugoslovanskih; zato sem mnenja, da mu bolj pripada, da zastopa in brani slovenske interese, ne jugoslovanske.

Kot bi bomba padla, se mi zdi pismo dr. Kreka, ki ga je objavila „Sv. Slovenija“. Iskreno čestitam gos. Krenerju za odprto pismo dr. Kreku. Naj le pojasni tisto, kar bi pravzaprav moral storiti že pred

dvajsetimi leti! Upam, da bo gos. dr. Krek to čimprej objavil, ker je zanimanje zelo veliko in zadeva zelo važna.

V kratkem Vam pošljem daljši dopis za „Tabor“ v objavo.

Iskreno in lepo Vas pozdravlja

Jože Štefanič

Sao Paulo (Brazil), septembra 1965.

Spoštovani gospod in prijatelj!

Prisrčno se Vam zahvaljujem za tri številke revije „Tabor“ (7, 8, 9). V resnici je odlično čtivo, posvečeno avtentičnim slovenskim rodoljubom, ki ga pišejo resnični Slovenci. Rada bi vedela, kakšen je pravi slovenski narodni grb. V naprej se Vam zahvaljujem za odgovor, in Vas pozdravljam z vsem spoštovanjem.

Prof. M. L. Vasconcelos

Cleveland, junija 1965.

Naša proslava je krasno uspela. Bilo je toliko ljudi oba dneva, kakor jih sploh nismo pričakovali. Oba dneva sta bila krasna, čeprav so nekateri molili za dež... Od „političnih borcev“ se je udeležil naše proslave samo eden... Pa še ta bolj kot zastopnik časopisa. Nas pa je bilo na njihovi proslavi najmanj 30. — Bomo vedeli za drugič... Za zdaj vemo samo, kje je resničen duh čistih namenov. Izgleda, da je hotel dr. Krek s svojim člankom v A. D. dan pred našo proslavo odvrniti ljudi; pa se je krepko zmotil! Upam, da imate tisti članek. O njem bo treba mnogo govoriti! Po njegovem smo namreč vsi bili okupatorjevi hlapci, samo stranka je čista...

Ura beži... Moram v tovarno... Pa se kmalu zopet oglasim.

Prejmite vsi pri „Taboru“ iskrene pozdrave!

O. K.

Monte, avgusta 1965.

...pripravljen sem Tabor podpreti tam, kjer to res zmorem in kjer stvarno lahko koristim: s članki in stvarnimi ter objektivnimi študijami. Nihče iz konzorcija Tabora mi ni sporočil, če in katere članke bi potrebovali, oziroma bi bili dobrodošli za list. — Kar se tiče samega Tabora, bi poudaril sledeče točke, ki se mi zde važne: Tabor ima namen združevati v borbenem duhu proti komunizmu ljudi iz vseh mogočih struj in skupin med nami. Zato morate paziti, da bodo članki v njem čim bolj objektivni in da bodo poudarjali predvsem točke, ki so nam vsem skupne... Čim se pa hoče kak pisec razpisati o točkah, na katere različno gledamo, morate absolutno zahtevati strogo objektivnost, zmernost, strpnost in popolno opuščanje polemičnega tona in medsebojnih napadov. Drugače mora uredništvo članek odkloniti. Krepka roka uredništva se mora pri listu poznati, drugače ured-

ništvo svoje naloge ne bo izpolnilo. — Bog vodi v zmernosti in strpnosti!
 — Pričakujem in veselilo me bo, če mi odgovorite, ter Vas prisrčno pozdravljam z borčevskimi pozdravi.

A. K.

NA UREDNIŠKI MIZI

A. K. — Vaše pismo je tako konstruktivno, da nam morate pač oprostiti, če smo tisti del, ki se tiče nas, priobčili. Ne pričakujte od nas posebnih prošenj. Vedno nam bodo dobrodošli Vaši prispevki v smislu Vaših gledanj. Gradiva Vam ne predpisujemo. Polje Vaših sposobnosti je zadosti razsežno in plodno; tako da nam bo vsak sadež z njega dobrodošel. Naj Vas prav nič ne moti, če damo prostor tudi tistim, ki pač ne mislijo točno tako kot Vi. Prav v tem je Tabor prodril, ker je bil menda kar prvi med nami, ki ni branil nikomur, da javno pove svoje odgovorno, pošteno mnenje. Prepričani pa smo celo, da tudi polemika lahko vodi do objektivnosti. Če pa je polemika podprta z neovrgljivimi dejstvi in dokazi, pa je tudi že sama po sebi objektivnost. — Kar se ostale vsebine Vašega pisma tiče, se bo zgodilo, kakor je Vaša želja. — V upanju, da bodo Taborove strani kaj kmalu pokazale sadove Vašega tehtnega peresa, Vas prijateljsko pozdravljamo.

Jože Štefanič. — Zahvaljeni, da ste se oglasili. Nas je že čudilo, da od našega nepozabnega „marelmoharja“ še ni bilo glasu. Toda že v naprej Vam povemo, da od Vas pričakujemo še mnogo, mnogo več! — Pozdrav.

Prof. M. L. Vasconcelos. — Iz srca se Vam zahvaljujemo za naklonjenost Taboru, pa še prav posebej za zanimanje, ki ga kažete do slovenskega naroda. Z ozirom na slovenski grb smo Vam že poslali primerno knjigo, kakor tudi spremno pismo. Upamo, da ste med tem oboje že v redu prejeli. Če boste le imeli kaj časa, Vas prav lepo prosimo, da tudi za Tabor nekaj napišete. Nam bo v veliko čast. Med tem Vas hvaležno pozdravljamo.

TISKOVNI SKLAD

Čuček Jože, San Justo	400
Dolenc Jože, San Justo	60
Oven Anton, San Justo	100
Triler Franc, San Justo	200
Zupanc Vinčo, San Justo	200
Kožar Janez, Lomas de Mirador	150
Mivšek Anton, Merlo	300
	<hr/>
Pesov	1.410
Prenos iz št. 10	5.150
	<hr/>
Skupno pesov	6.560

INVALIDSKI FOND

Makovec Ivan, Lom. de Mirad.	1.000
Amon (družina) Munro	1.000
N. N. Castelar norte	200
N. N. Castelar sud	200
Mesto cvetja na grob ge.	
Majde Masič:	
Družina inž. Matičiča	3.000
Prof. dr. Srečko Baraga	1.000
	<hr/>
Pesov	6.400
Prenos iz št. 10	5.910
	<hr/>
Skupno pesov	12.310

SOBORCI
SPOMNITE SE
SOBORCEV
INVALIDOV
DARUJTE
V INVALIDNI
FOND
Z D S P B
TABOR

H V A L A

Naš vsenarodni Requiem. — Z vsakim dnem, ki tone v zgodovino, se večja pomenilnost trenutka, ko je decembrske dni leta 1943 na Kongresnem trgu slovenske prestolnice naš nesmrtni vladika, videc-mučenec, škof dr. Gregorij Rožman ob asistenci stolnega kapitlja, med katerim je bil tudi poznejši nadškof-mučenik dr. Vovk, moli globoko doživeti Requiem nad krstami v obrambi Kočevja padlih domobranskih junakov, predno so odšli počivat v Gaj junakov. — Danes je vsa Slovenija gaj junakov, kamor romajo naše molitve, da bi mi in bodoči rodovi ostali, kar so bili oni, in po njihovem vzgledu združeni v eni ljubezni odrešili in ohranili za vedno svobodno rajsko domovino Bogu vdanega slovenskega naroda poštenjakov.